

QUAN ĐIỂM CỦA HỒ CHÍ MINH VỀ PHƯƠNG HƯỚNG VÀ BIỆN PHÁP ĐẤU TRANH PHÒNG, CHỐNG THAM Ô, LÃNG PHÍ, QUAN LIÊU

Vũ Thị Thủy*, Phạm Thị Huyền

Trường Đại học Sư phạm – ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Tham nhũng, lãng phí, quan liêu là những căn bệnh nguy hiểm, một trong những nguy cơ lớn ảnh hưởng nghiêm trọng đến sự tồn vong của chế độ, Nhà nước và đảng cầm quyền. Những diễn biến phức tạp của chúng trong giai đoạn hiện nay càng trở thành vấn đề nhức nhối. Do đó, luận bàn về vấn đề tham ô, lãng phí, quan liêu đã được nhiều công trình khoa học làm sáng tỏ, song nghiên cứu một cách trực tiếp về phương hướng và biện pháp đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí, quan liêu theo tư tưởng Hồ Chí Minh vẫn chưa có công trình nào. Qua việc thống kê, so sánh, phân tích, tổng hợp vấn đề nghiên cứu, chúng tôi đi vào khái quát tác hại của tham ô, lãng phí, quan liêu; từ đó, đưa ra phương hướng, biện pháp đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí, quan liêu để thấy rằng, nghiên cứu nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh về đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu trong bối cảnh Đảng và Nhà nước ta đang đặc biệt coi trọng nhiệm vụ đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh gắn với chống suy thoái về tư tưởng, chính trị, đạo đức, lối sống nhằm thực hiện mục tiêu: Xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh về chính trị, tư tưởng, tổ chức và đạo đức có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Tham ô; lãng phí; quan liêu; giặc nội xâm; nguy hiểm.

Ngày nhận bài: 28/11/2018; Ngày hoàn thiện: 04/9/2019; Ngày đăng: 09/9/2019

HO CHI MINH'S VIEWPOINTS ON ORIENTATIONS AND MEASURES TO PREVENT CORRUPTION, WASTE, BUREAUCRACY

Vu Thi Thuy*, Pham Thi Huyen

TNU – University of Education

ABSTRACT

Corruption, waste, bureaucracy are dangerous diseases, one of the major risks that seriously affect the survival of the regime, the State and the ruling party. Their complicated developments in the current period become even more a painful problem. Therefore, the discussion of embezzlement, wastefulness and bureaucracy has been clarified by many scientific works, but researched directly on directions and measures to fight against embezzlement and waste, bureaucracy according to Ho Chi Minh ideology has not had any works yet. By using statistics, comparing, analyzing and synthesizing techniques, we generalized the harmful effects of embezzlement, waste and bureaucracy, thereby, providing directions and measures to prevent, against embezzlement, waste, bureaucracy to see that researching Ho Chi Minh's thought content on the fight against corruption, wastefulness and bureaucracy in the context that our Party and State are paying special attention to the task of promoting learning and following ideological and ethical principles of Ho Chi Minh. This problem is associated with anti-recession of ideology, politics, morality, and lifestyle in order to achieve the goal: Building a clean, strong political, ideological, organizational and ethical Party is particularly important in the current period.

Keywords: Embezzlement; waste; bureaucracy; internal invasion; dangerous.

Received: 28/11/2018; Revised: 04/9/2019; Published: 09/9/2019

* Corresponding author. Email: vuthuy.dhsptn@gmail.com

1. Đặt vấn đề

Trong tình hình hiện nay, nạn tham nhũng, lãng phí và quan liêu đang len lỏi vào bộ máy của Đảng, Nhà nước, ở tất cả các ngành, các cấp với phạm vi ngày càng rộng, tính phức tạp ngày càng nhiều và chưa có xu hướng thuyên giảm. Chính vì vậy, việc nghiên cứu quan điểm và tấm gương của Hồ Chí Minh về phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu để vận dụng vào cuộc đấu tranh phòng, chống tham ô, tham nhũng, lãng phí và quan liêu trong giai đoạn hiện nay có ý nghĩa cả về mặt lý luận và thực tiễn sâu sắc.

2. Nội dung

2.1. Quan điểm của Hồ Chí Minh về tác hại của tham ô, lãng phí, quan liêu

Thứ nhất, tác hại của tham ô

Theo Hồ Chí Minh, tham ô là kẻ thù của nhân dân, của cán bộ và Chính phủ. Người viết: “tham ô, lãng phí và bệnh quan liêu là kẻ thù của nhân dân, của bộ đội và của chính phủ. Kẻ thù khá nguy hiểm, vì nó không mang gươm mang súng, mà nó nằm trong các tổ chức của ta, để làm hỏng công việc của ta” [1, tr. 357]. Đồng thời, Người cũng chỉ rõ tham ô, lãng phí và bệnh quan liêu dù cố ý hay vô ý cũng là bạn đồng minh của thực dân và phong kiến vì nó làm chậm trễ công cuộc kháng chiến và kiến quốc của ta, làm hỏng tinh thần trong sạch và ý chí khắc khổ của cán bộ ta, phá hoại đạo đức cách mạng của ta là cần, kiệm, liêm, chính. Theo đó, Hồ Chí Minh khẳng định, đây là giặc “nội xâm”. Bởi vậy, theo Người muốn thắng trên mặt trận này phải có sự chuẩn bị, có kế hoạch, tổ chức, phải có lãnh đạo và kiên quyết chống lại tham ô đến cùng.

Hơn nữa, tham ô còn làm ảnh hưởng đến chính trị, kinh tế, xã hội, làm mất đoàn kết nội bộ, làm suy yếu sức mạnh của dân tộc, ảnh hưởng xấu tới cuộc đấu tranh bảo vệ và xây dựng chủ nghĩa xã hội. Chính vì thế, mọi người đều phải có trách nhiệm chống tham ô.

Thứ hai, tác hại của lãng phí

Khi đề cập đến tác hại của lãng phí, Hồ Chí Minh luôn đặt lãng phí trong mối quan hệ với tham ô và bệnh quan liêu. Vì xét đến cùng, mọi biểu hiện của sự quan liêu và tham ô đều gây ra lãng phí rất lớn về của cải vật chất, thời gian, sức lực của xã hội. Lãng phí của công, trong đó bao gồm cả hành vi tham ô được xem là lãng phí lớn nhất, gây tổn thất nặng nề nhất. Người viết: “Tham ô có hại; nhưng lãng phí có khi còn hại nhiều hơn: Nó tai hại hơn tham ô vì lãng phí rất phổ biến” [1, tr. 334].

Tác hại của lãng phí thể hiện ở việc làm tha hóa, suy thoái đạo đức cách mạng, phá hoại tinh thần trong sạch, ý chí vượt khó của cán bộ, đảng viên; lãng phí là con đẻ của tệ tham ô, là nguy cơ đe dọa trực tiếp đến bản chất cách mạng và sự tồn vong của chế độ chính trị, xói mòn lòng tin của nhân dân vào Đảng, Nhà nước; lãng phí gây thiệt hại cho tài sản của Nhà nước và nhân dân, ảnh hưởng tiêu cực đến sự nghiệp xây dựng đất nước. Ở đâu có tham ô, ở đó có lãng phí. Lãng phí là kẻ thù nguy hiểm của Đảng, Nhà nước và nhân dân. Đấu tranh chống lãng phí, tham ô là nhiệm vụ mang tính sống còn của toàn Đảng, toàn dân và của cả hệ thống chính trị.

Thứ ba, tác hại của bệnh quan liêu

Căn bệnh quan liêu sẽ dẫn đến tình trạng lạm dụng chức vụ, quyền hạn để trục lợi bất chính, nhận hối lộ, lợi dụng chức vụ quyền hạn để chiếm đoạt, sử dụng phương tiện và tài sản chung làm cho bản thân mình và gia đình, bao che cho những kẻ phạm tội, dùng tiền bạc quyền lực làm tha hóa người khác nhằm thu vén cá nhân. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ rõ: nạn tham ô, lãng phí là vì các bệnh quan liêu: “những người và những cơ quan lãnh đạo mắc bệnh quan liêu thành thử có mắt mà không thấy suốt, có tai mà không nghe thấu, có chế độ mà không giữ đúng, có kỷ luật mà không nắm vững. Kết quả là những người xấu, những cán bộ kém tha hồ tham ô, lãng phí” [1, tr. 357].

Hồ Chí Minh cũng khẳng định: Tác phong của những ông quan liêu là thiếu dân chủ, không giữ đúng nguyên tắc lãnh đạo tập thể, phân công phụ trách. Thích dùng mệnh lệnh hành chính hơn là kiên nhẫn giáo dục quần chúng một cách có lý, có tình. Do đó, mà đường lối, chính sách của Đảng và Chính phủ có khi không thấu đến quần chúng hoặc bị thi hành lệch lạc. Kết quả là hỏng công việc lại mất lòng người.

Như vậy, quan liêu là bệnh rất nguy hiểm, là nguy cơ của Đảng Cộng sản cầm quyền. Quan liêu, đó là cách lãnh đạo thoát ly thực tế, đại khái, chung chung, chuộng hình thức, ư làm việc bàn giấy, nặng về giấy tờ, ít kiểm tra, thiếu dân chủ, thích dùng mệnh lệnh hành chính, xa nhân dân, coi thường nguyên tắc tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách, bảo thủ, hách dịch, chuyên quyền, độc đoán, thậm chí ức hiếp cán bộ cấp dưới và nhân dân.

2.2. Phương hướng đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu

Thứ nhất, cần phải nhận thức đúng về vai trò, ý nghĩa đặc biệt quan trọng của việc phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu đối với sự tồn vong của Đảng, Nhà nước

Mục đích của cách mạng là lật đổ giai cấp thống trị phản động, lỗi thời, xóa bỏ chế độ xã hội cũ, xây dựng một xã hội mới tốt đẹp. Muốn xây dựng một xã hội mới, dân chủ, công bằng thì phải loại bỏ những thói xấu của xã hội cũ. Hồ Chí Minh viết: “Tham ô, lãng phí, quan liêu là những xấu xa của xã hội cũ...Chúng ta muốn xây dựng một xã hội mới, một xã hội tự do, bình đẳng, một xã hội cần, kiệm, liêm, chính - cho nên chúng ta phải tẩy cho sạch hết những thói xấu của xã hội cũ” [1, tr. 362].

Theo Hồ Chí Minh, chống tham ô, lãng phí, quan liêu có ý nghĩa hết sức quan trọng đối với việc cải tạo con người mới, lôi kéo những cán bộ, đảng viên lầm đường, lạc lối trở lại con đường ngay thẳng. Hồ Chí Minh luôn đề cao đạo đức của người cách mạng. Người

khẳng định: Người cách mạng phải có đạo đức cách mạng làm nền tảng, mới hoàn thành được nhiệm vụ cách mạng vẻ vang. Theo đó, chống tham ô, lãng phí và quan liêu, chính là chống “kẻ thù” của đạo đức cách mạng, giữ vững phẩm chất tốt đẹp của người cách mạng.

Có thể nói cuộc đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu chỉ có hiệu quả khi Đảng, Nhà nước và nhân dân nhận thức được sâu sắc vai trò và ý nghĩa to lớn của nó. Quá trình này phải được tiến hành song hành với việc chống lại những nhận thức sai lầm như: tham ô là tội, song lãng phí chỉ là một khuyết điểm; những người có công với cách mạng thì tham ô, lãng phí chút đỉnh cũng nên tha thứ cho họ; ai tham ô, lãng phí mặc ai, mình không mắc những tệ nạn đó thì thôi.

Thứ hai, đấu tranh chống tham ô, lãng phí và quan liêu phải gắn liền với chống chủ nghĩa cá nhân và thực hành tiết kiệm

Trong các bài nói, bài viết của mình, Hồ Chí Minh luôn coi thực hành tiết kiệm, chống tham ô, lãng phí, quan liêu là những công việc đi liền với nhau. Người nhận định rõ tham ô gây ra lãng phí và từ lãng phí đi đến tham ô có khoảng cách rất gần. Còn quan liêu là gốc, nguyên nhân, môi trường “áp ủ, dung túng, che chở cho nạn tham ô, lãng phí” [1, tr. 357], ở đâu có quan liêu thì ở đó tồn tại tham ô, lãng phí. Để thúc đẩy, kìm hãm hay tiêu trừ một sự vật, hiện tượng, một quá trình nào đó thì cần phải tác động vào chính nguyên nhân hình thành nó. Vì vậy, “muốn trừ sạch nạn tham ô, lãng phí, thì trước mắt phải tẩy sạch bệnh quan liêu” [1, tr. 357]. Để thực hiện được điều đó thì không thể không chống chủ nghĩa cá nhân, vì suy đến cùng, chủ nghĩa cá nhân chính là nguyên nhân sâu xa của cả bệnh quan liêu, tham ô, lãng phí.

Chống tham ô, lãng phí, quan liêu và chủ nghĩa cá nhân là điều kiện tiên quyết, đồng thời, Hồ Chí Minh cũng rất quan tâm đến thực hành tiết kiệm. Thực hành tiết kiệm sẽ đưa sự nghiệp cách mạng đi đến thắng lợi.

Khảng định điều này, Hồ Chí Minh viết: “Kháng chiến lâu dài để giữ vững chính quyền đất nước. Vì thế chúng ta không thể không chú ý đến động viên kinh tế. Chúng ta phải thu góp tất cả lực lượng của toàn quốc, khiến cho người có sức giúp sức, có tiền giúp tiền, có của giúp của” [2, tr. 350]. Vì những lý do đó, chống lãng phí phải đi liền với chống tham ô, quan liêu, chủ nghĩa cá nhân và thực hành tiết kiệm. Chống quan liêu, tham ô, chủ nghĩa cá nhân là diệt trừ nguyên nhân của lãng phí; còn thực hành tiết kiệm là biểu hiện cụ thể của việc chống lãng phí.

Thứ ba, phải kết hợp giữa xây và chống; lấy giáo dục, phòng ngừa là chính, trừng phạt là phụ; kiên quyết xử lý những trường hợp ngoan cố, không chịu sửa đổi

Năm 1952, nhân có phong trào thực hành tiết kiệm, chống tham ô, lãng phí và chống bệnh quan liêu, Hồ Chí Minh đã nêu lên những quan điểm hết sức cơ bản về đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu, trong đó có việc nhấn mạnh việc phải kết hợp giữa xây và chống, “Giáo dục là chính, trừng phạt là phụ” [1, tr. 361]. Mặc dù phòng ngừa, giáo dục có ý nghĩa quyết định nhưng Hồ Chí Minh cũng cho rằng phải kiểm tra, phát hiện và kiên quyết xử lý tham ô, lãng phí và quan liêu, nếu chỉ dựa vào tinh thần tự giác của cán bộ, đảng viên thì vẫn chưa đủ. Xa xỉ, lãng phí, tham ô, quan liêu là kẻ địch rất dễ phổ biến ở bên trong, dù vậy phải luôn kiên trì quan điểm đánh bại nó bắt đầu từ mỗi con người, tổ chức, cơ quan, đơn vị, địa phương và trong toàn xã hội. Chừng nào tham ô, lãng phí và quan liêu còn tồn tại thì chừng đó nó còn gây tác hại khôn lường. Phát hiện tham ô, lãng phí và quan liêu, phải đi đến xử lý, đặc biệt là lãng phí của công, những lãng phí từ tham ô gây ra là một khâu trọng tâm then chốt.

Thứ tư, phải được tiến hành một cách thường xuyên, liên tục; phát huy dân chủ, huy động sức mạnh toàn dân tham gia dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam

Theo Hồ Chí Minh, việc tu dưỡng, rèn luyện, nâng cao phẩm chất đạo đức, chống tham ô,

lãng phí, quan liêu và các tệ nạn khác là công việc kiên trì, bền bỉ. Sở dĩ như vậy, vì những kẻ địch này luôn thường trực trong mỗi con người, ngày hôm qua con người đó là người liêm khiết, trong sạch, song nếu lập trường không vững vàng, kiên định, không đủ sức kháng cự trước những quyến rũ thì ngày mai sẽ rơi vào tham ô, lãng phí, quan liêu, có tội với cách mạng, với nhân dân. Người nhấn mạnh việc chống tham ô, lãng phí, quan liêu là rất cần thiết và phải làm thường xuyên. Bên cạnh đó, Hồ Chí Minh cho rằng phải phát huy dân chủ, huy động sức mạnh toàn dân chống tham ô, lãng phí, quan liêu dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Phát huy vai trò của quần chúng, Hồ Chí Minh cho rằng: cũng như mọi việc khác, việc “chống” phải động viên quần chúng, phải thực hành dân chủ, phải làm cho quần chúng hiểu rõ, làm cho quần chúng hăng hái tham gia thì mới chắc chắn thành công. Quần chúng tham gia càng đông, thành công càng đầy đủ, mau chóng.

Về phía Đảng và các cấp chính quyền trong cuộc đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu, Hồ Chí Minh nhấn mạnh, để thực hiện tốt cuộc vận động, một trong những vấn đề đặt ra là “Đảng ủy các cấp phải lãnh đạo chặt chẽ cuộc vận động” [3, tr. 142].

Như vậy, theo Hồ Chí Minh chống lãng phí là sự nghiệp của toàn Đảng, toàn dân và của cả hệ thống chính trị, trong đó Đảng phải giữ vai trò lãnh đạo, tiên phong, gương mẫu. Cuộc đấu tranh này phải được chúng ta tiến hành thường xuyên, liên tục, kiên trì và bền bỉ.

2.3. Biện pháp đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu

Thứ nhất, nâng cao nhận thức của cán bộ, đảng viên và nhân dân trong cuộc đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu

Đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu là vấn đề cần thiết để xây dựng chủ nghĩa xã hội thành công. Đây là thứ giặc trong lòng bắt nguồn từ chủ nghĩa cá nhân. Vì vậy,

biện pháp quan trọng đầu tiên là phải tuyên truyền giáo dục, nâng cao nhận thức của toàn thể cán bộ, đảng viên và nhân dân. Theo Hồ Chí Minh: “Muốn tiến lên chủ nghĩa xã hội thì phải có con người xã hội chủ nghĩa, muốn có con người xã hội chủ nghĩa thì phải gột rửa tư tưởng cá nhân chủ nghĩa” [4, tr. 11]. Mục đích của tuyên truyền giáo dục là nâng cao nhận thức và phát huy tinh thần tự giác của cán bộ, đảng viên, nhân dân trong đấu tranh với xa xỉ, lãng phí. Yếu tố tự giác được đặt lên hàng đầu bởi đây là một cuộc cách mạng lâu dài, khó khăn và gian khổ, có quy mô sâu rộng.

Hồ Chí Minh cho rằng, nội dung tuyên truyền giáo dục chung nhất là lý tưởng cộng sản chủ nghĩa, đường lối, chính sách của Đảng và đạo đức cách mạng, phải tuyên truyền cho cán bộ, đảng viên, nhân dân học tập, rèn luyện, phấn đấu đạt được các phẩm chất “cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư”.

Nội dung cụ thể của tuyên truyền giáo dục là vạch rõ bản chất, nguyên nhân và tác hại của tham ô, lãng phí và quan liêu đồng thời chỉ ra những biểu hiện sai lầm trong nhận thức dẫn đến tham ô, lãng phí và quan liêu của cán bộ, đảng viên và quần chúng nhân dân. Hình thức tuyên truyền giáo dục có thể thông qua các buổi sinh hoạt chi bộ, cơ quan, đơn vị, địa phương. Đây là việc làm có ý nghĩa, vì đó là cơ hội tốt để gặp gỡ, giải thích cho mọi người.

Biện pháp đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu thông qua tuyên truyền - đánh thông tư tưởng, là sự kết hợp giữa xây và chống, Hồ Chí Minh coi: “việc làm này cần phải thực hiện một cách rộng rãi với nhiều hình thức khác nhau, từ trong nội bộ những cơ quan, đơn vị, trường học đến những phong trào rộng rãi trong nhân dân” [3, tr. 153].

Thứ hai, xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh; xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên vừa có đức và có tài; nâng cao ý thức trách nhiệm nhằm phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân

Hồ Chí Minh cho rằng, sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản chính là yếu tố hàng đầu để đưa sự nghiệp cách mạng Việt Nam nói chung, cuộc

đấu tranh phòng chống tham ô, lãng phí và quan liêu nói riêng đến thắng lợi, Đảng là lực lượng lãnh đạo cách mạng, quy tụ những người kiên quyết nhất, hăng hái nhất, trong sạch nhất, tận tâm, tận lực phụng sự Tổ quốc và nhân dân. Trong buổi ra mắt Đảng Lao động Việt Nam ngày 3 tháng 3 năm 1951, Hồ Chí Minh đã khẳng định: “Đảng Lao động Việt Nam không sợ địch nào dù cho chúng hung tợn đến mấy, nhưng Đảng Lao động Việt Nam sẵn sàng vui vẻ làm trâu ngựa, làm tôi tớ trung thành của nhân dân” [1, tr. 50]. Để làm được điều đó Đảng phải không ngừng xây dựng, chỉnh đốn và đổi mới để thật sự là một Đảng trong sạch, vững mạnh, là đạo đức, văn minh; phải không ngừng nâng cao ý thức trách nhiệm, hết lòng hết sức phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân.

Để Đảng thật sự trong sạch, vững mạnh thì việc xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên là khâu quan trọng, đầu tiên. Bởi lẽ, họ là những người được nhân dân trao cho nhiều trọng trách trong sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước; được giáo dục, rèn luyện trong môi trường cách mạng nên phải tiên phong trong mọi công việc, trong đó có phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu. Nếu họ không xứng đáng với trọng trách mà Đảng và nhân dân giao phó, không thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư sẽ làm giảm uy tín, làm phai nhạt bản chất của Đảng. Hồ Chí Minh đặt vấn đề: “Nếu chính mình tham ô bảo người ta liêm khiết có được không?” và Người khẳng định: “Không được. Mình trước hết phải siêng năng, trong sạch thì mới bảo người ta trong sạch, siêng năng được” [1, tr. 98].

Thực tế, bên cạnh số đông cán bộ, đảng viên xứng đáng với danh hiệu của mình thì cũng có những người thấp kém về đạo đức cách mạng. Hồ Chí Minh chỉ ra những biểu hiện xuống cấp về đạo đức: “Họ hờ hững như những người không có lý tưởng, đến đâu hay đến đó... Họ tự cho mình có quyền sống xa hoa hưởng lạc, từ đó mà đi đến tham ô, trụy lạc, thậm chí sa vào tội lỗi” [3, tr. 469].

Biện pháp xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên, theo Hồ Chí Minh là phải giáo dục để họ không ngừng tu dưỡng đạo đức cách mạng, bởi đạo đức cách mạng chính là phương thuốc loại trừ chủ nghĩa cá nhân, tức là chống lại thứ bệnh mẹ đẻ ra hàng loạt bệnh con. Hồ Chí Minh cho rằng, Đảng phải giữ kỷ luật nghiêm từ trên xuống dưới, đồng thời “tẩy bỏ những phần tử hủ hóa ra ngoài”. Có như vậy, Đảng mới thật sự trong sạch, vững mạnh; đội ngũ cán bộ, đảng viên mới thật sự có tài, có đức; mới hết lòng, hết sức phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân.

Thứ ba, tiến hành kiểm thảo, tự phê bình và phê bình trong đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu

Trong bài *Thực hành tiết kiệm, chống tham ô, lãng phí và chống bệnh quan liêu*, Hồ Chí Minh cho rằng phải thực hiện “kiểm thảo”, phê và tự phê trong từng chi bộ, cơ quan, coi đây là một khâu quan trọng trong đấu tranh với tham ô, lãng phí. Người nhận định: “Mình có tham ô không? Có ăn bớt của công cho đơn vị riêng của mình không? Có lười biếng, có kém lòng trách nhiệm, có đứng núi này trông núi nọ không? Có quan liêu, xa cách quần chúng không?” [1, tr. 359]. Một số nguyên tắc cần quán triệt khi phê và tự phê là: phải thật thà, phải dựa vào sự thực; phải đào tận gốc rễ những khuyết điểm, không nên thoa vẽ, che giấu; không nên “ít xuyết ra nhiều”, càng không nên nói nhỏ bỏ việc lớn, nói việc cũ quên việc mới; vừa nêu rõ khuyết điểm, vừa phân tích tư tưởng; chỉ trích những khuyết điểm, khen ngợi những ưu điểm. Một trong những khuyết điểm còn tồn tại của cán bộ, đảng viên là tham ô, lãng phí, hủ hóa, phải phê bình và tự phê bình để sửa chữa khuyết điểm ấy.

Thứ tư, không ngừng nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho cán bộ, đảng viên và nhân dân; xây dựng cơ chế quản lý kinh tế - tài chính phù hợp để phòng ngừa tham ô, lãng phí và quan liêu

Hồ Chí Minh khẳng định muốn loại bỏ tham ô, lãng phí, quan liêu phải thủ tiêu cội nguồn sâu xa của nó là chủ nghĩa cá nhân. Tuy nhiên,

điều đó không có nghĩa là chà đạp lên lợi ích cá nhân mà phải giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa cá nhân và xã hội. Sự tha hóa của con người một phần cũng do hoàn cảnh khó khăn nên không cưỡng lại được sự ham muốn vật chất vị kỷ. Chính vì thế, để phòng ngừa tham ô, lãng phí và quan liêu, Hồ Chí Minh cho rằng, Đảng và Nhà nước phải quan tâm đến đời sống nhân dân và cán bộ, đảng viên. Người viết: “tất cả chúng ta từ trên xuống dưới, cán bộ cũng như đảng viên, đoàn viên phải làm nhiệm vụ thiêng liêng của chúng ta là quan tâm lo lắng đến đời sống của nhân dân. Nếu quan tâm đến đời sống của nhân dân thì thật sự không có tham ô, lãng phí” [5, tr. 612].

Bên cạnh đó, để phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu, Đảng và Nhà nước cần có cơ quan quản lý kinh tế - tài chính một cách hợp lý, không tạo kẽ hở, những lỗ hổng để kẻ xấu có thể lợi dụng. Khi nói về một hợp tác xã không gương mẫu là hợp tác xã T.B (huyện Ứng Hòa, tỉnh Hà Đông), Hồ Chí Minh chỉ ra một trong những sai lầm của họ là phân phối không công bằng và đó là một trong những cơ sở để xã viên có thể nghi ngờ ban quản trị tham ô, lãng phí. Lần khác, trong cuộc họp Hội đồng Chính phủ cuối năm 1966, Người yêu cầu Chính phủ cần phải cải tiến quản lý kinh tế - tài chính cho thích hợp với hoàn cảnh đất nước còn chiến tranh và phù hợp với hướng tiến lên về sau; tránh những hiện tượng tiêu cực như tham ô, lãng phí, quan liêu.

Thứ năm, đẩy mạnh công tác thanh tra để kịp thời phát hiện các hành vi tham ô, lãng phí và quan liêu; phát huy vai trò giám sát của quần chúng nhân dân, động viên quần chúng nhân dân tố giác, không bao che, tiếp tay

Theo Hồ Chí Minh, để phòng ngừa, phát hiện tham ô, lãng phí và quan liêu thì cần phải theo dõi sâu sát, thường xuyên kiểm tra việc thực hiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng và pháp luật của Nhà nước, từ đó thấy được những biểu hiện lệch lạc, xa rời bản chất tốt đẹp của cách mạng và kịp thời sửa chữa. Để

làm được điều đó, Người cho rằng, cần đẩy mạnh công tác thanh tra, coi đó là một cơ chế để tẩy trừ chủ nghĩa cá nhân – nguyên nhân của tham ô, lãng phí, quan liêu. Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Thanh tra là một nhiệm vụ vẻ vang và quan trọng; nó xem xét, theo dõi việc chấp hành đúng đắn đường lối, chính sách, nghị quyết, chỉ thị của Đảng và Chính phủ” [6, tr. 35].

Mặc dù coi trọng công tác thanh tra, song Hồ Chí Minh nhấn mạnh vai trò của quần chúng nhân dân trong đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu. Vai trò của quần chúng nhân dân thể hiện tập trung ở việc giám sát, tố giác, không bao che, dung dưỡng cho tệ nạn tham ô, lãng phí và quan liêu. Đồng thời, bản thân mỗi người có ý thức tự giác thực hành tiết kiệm, chống tham ô, lãng phí và quan liêu trong cuộc sống, sinh hoạt hằng ngày và lao động sản xuất. Người cho rằng đây vừa là quyền lợi, vừa là nghĩa vụ của nhân dân.

Theo Hồ Chí Minh, Đảng và chính quyền phải phát huy vai trò giám sát của quần chúng trong đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu, động viên nhân dân tố giác bằng nhiều hình thức như đơn thư, tin báo, cũng có thể thông qua báo chí và các phương tiện thông tin đại chúng khác. Hồ Chí Minh rất coi trọng hành động tố giác của quần chúng nhân dân. Người nói: “Người viết những thư ấy là ai? Phần đông là những người lao động bình thường, những chiến sĩ trong quân đội, những cán bộ, nhân viên giữ chức vụ “không quan trọng lắm” [4, tr. 468].

3. Kết luận

Như vậy, bản chất tham ô là ăn cắp của công làm của tư, là đục khoét của nhân dân, ăn bớt của bộ đội, thiếu trung thực, gian lận...; lãng phí là sự tốn kém, hao phí một cách vô ích các nguồn lực, lãng phí là không tiết kiệm, là một biểu hiện trái với đạo đức cách mạng; quan liêu là người cán bộ lãnh đạo, quản lý

trong quá trình thực hiện chức trách, nhiệm vụ của mình thì xa rời thực tế, xa rời nhân dân. Chỉ thiên về mệnh lệnh, công văn giấy tờ, chú trọng về mặt hình thức hơn nội dung. Tham ô, lãng phí và quan liêu với vô vàn các biểu hiện, và làm ảnh hưởng nghiêm trọng đến tổ chức, đến cá nhân, làm mất niềm tin của nhân dân với Đảng, Nhà nước, thậm chí đe dọa sự sống còn của Đảng, chế độ và dân tộc.

Hồ Chí Minh không chỉ là một tấm gương sáng về đức tính cần kiệm liêm chính, chí công vô tư mà Người còn để lại cho chúng ta một hệ thống lý luận vô cùng phong phú soi đường cho cách mạng Việt Nam. Trong đó, những quan điểm của Người về thực hành tiết kiệm, chống lãng phí, tham ô, tham nhũng và quan liêu đã và đang trở thành cẩm nang, là cơ sở lý luận quý giá để Đảng ta dựa vào đó đưa ra các giải pháp chống lại các tệ nạn đang trở thành quốc nạn này. Vì vậy, nghiên cứu, học tập và vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về đấu tranh phòng, chống tham ô, lãng phí và quan liêu đang trở thành một trong những yêu cầu cấp thiết, là sợi chỉ đỏ xuyên suốt toàn bộ công cuộc đổi mới đất nước và hội nhập quốc tế vì mục tiêu: Dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Tập 7, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011.
- [2]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Tập 4, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011.
- [3]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Tập 14, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011.
- [4]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Tập 12, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011.
- [5]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Tập 10, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011.
- [6]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Tập 13, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011.
- [7]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Tập 8, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011.

